

טור' בלומברג יוסף

172209

בן שושנה ומשה

נולד בשנת 1908

נפל ב- ב' בסיוון תש"ח 9.6.1948

בקרב על לוביה.

יוסף בלומברג,

בן שושנה ומשה, נולד בשנת 1908 בלסביה (שהשתייכה אז לרוסיה) וגדל בבית אדוק. ימי ילדותו עברו עליו באווירה הסוערת-המסוערת של שלהי מלחמת-העולם הראשונה. כבר בצעירותו בלשו ביוסף עזות-אופי ושנאה לכל מרות. בשנת 1925 עלה לארץ והוא בן 17 שנים. יוסף התיישב במגדל, עבד שנים רבות כפועל ואחר-כך כמנהל-עבודה. היה חבר פעיל ב"הגדה" כאחראי על הנשק ואחד מאנשיה המרכזיים במקום. עסק הרבה בספורט ימי ובהשגת הציוד הדרוש לו והיה הרוח החיה בסניף "הפועל". בשנת 1938 נשא אישה ושאה להקמת משק עצמאי. בשנת 1942 הצטרף למושב שרונה שהיה אז בראשיתו, היה אחד מבוני הנקודה ומראשי מגיניה. יוסף נתמנה למא"ז המקום ובתפקיד זה פעל עד נפילתו. הוא ידע ליצור יחסי שכנים עם ערביי הסביבה ונדע כאחד המפקדים הטובים בגליל. אנשי היישובים והסביבה רחשו לו כבוד וחיבה. בעבודתו המתמדת שיפר את נחלתו ומשקו היה משק לתפארת. יוסף היה בין שבעת הראשונים שהתנדבו לחיל הנוטרים בהיווסד משטרת היישובים העבריים והגיע לדרגת סמל. תמיד ראשון למתנדבים לצאת לכל מקום סכנה.

ביום ב' בסיוון תשי"ח (9.6.1948), בשעת הקרב לכיבוש כפר הפורעים לוביה, קיבל הוראה לשלוח שני לוחמים לפעולה מיוחדת. מפאת הסכנה שבדבר החליט יוסף לצאת לפעולה כאחד משני הלוחמים. יצא ולא חזר. הניח אחריו אישה ושני ילדים. יוסף הובא למנוחתו-עולמים בבית-הקברות בבית-וגן.

חטיבת גולני בשנת תש"ח

הקמת החטיבה - חורף תש"ח

ב-22 בפברואר 1948 הוקמה חטיבת גולני. עד מועד זה היתה במרחב הצפון מסגרת חטיבתית אחת "לבנוני" ומיום זה ואילך שתי חטיבות: חטיבה מס' 1 - חטיבת גולני, במזרח, אל מול גולן, וחטיבה מס' 2 - חטיבת כרמלי, במערב, בהרי הכרמל, חיפה, עמק זבולון והגליל המערבי. כאשר הגיעו בשבוע האחרון של חודש פברואר 1948 משה מן (מונטג) איש מרחביה, ונחום גולן (שפיגל) איש כפר-סאלד, למושבה יבנאל בלב הגליל התחתון כדי להקים את מטה החטיבה, כלל מרחב החטיבה ארבע נפות: נפת תל-חי בגליל העליון המזרחי, נפת כנרת בגליל התחתון ובעמק הירדן, נפת גלבע בעמק חרוד ובעמק בית-שאן, ונפת יזרעאל בעמק יזרעאל המערבי ובהרי אפרים. על בסיס אזורי בתוך ארבע הנפות הלכו והתגבשו ארבעת גדודי חיל-השדה (הח"ש) של חטיבת גולני בראשית דרכה: גדוד "אלוף" בנפת תל-חי, גדוד "ברק" בנפת כנרת, גדוד "גדעון" בנפת גלבע, גדוד "דרור" בנפת יזרעאל.

ימים ראשונים: מרחב החטיבה, הנפות והגדודים

בשלושת החודשים הראשונים של מלחמת העצמאות, מדצמבר 1947 ועד פברואר 1948, פעלה בכל מרחב הצפון מסגרת חטיבתית אחת: חטיבת 'לבנוני'. ב-20.2.1948 פוצלה 'לבנוני' לשתי חטיבות: חטיבה מס' 1 - 'גולני', במזרח, אל מול הגולן, חטיבה מס' 2 - 'כרמלי', במערב, בחיפה ובגליל המערבי. כאשר הגיעו בשבוע האחרון של פברואר 1948, משה מן (מונטג), איש מרחביה, ונחום גולן (שפיגל), איש כפר-סאלד, למושבה יבנאל, בלב הגליל התחתון, כדי להקים את מטה החטיבה, כלל מרחב החטיבה ארבע נפות: נפת תל-חי, בגליל העליון המזרחי, נפת 'כנרת', בגליל התחתון ובעמק הירדן, נפת 'גלבע', בעמק חרוד ובעמק בית-שאן ונפת 'יזרעאל' בעמק יזרעאל המערבי ובהרי אפרים. בתוך ארבע הנפות, על בסיס אזורי, הלכו והתגבשו ארבעת גדודי חיל-השדה (הח"ש) של חטיבת גולני בראשית דרכה: גדוד 'אלוף' - גדוד מס' 11, בנפת תל-חי; גדוד 'ברק' - גדוד מס' 12, בנפת כנרת; גדוד 'גדעון' - גדוד מס' 13, בנפת גלבע; גדוד 'דרור' - גדוד מס' 14, בנפת יזרעאל. לימים, הועברה נפת תל-חי (וגדוד מס' 11 עמה) לאחרי חטיבות 'יפתח' ו'עודד', שפעלו בגליל העליון המזרחי. ובחטיבת גולני הוקם גדוד ח"ד נוסף - גדוד 'גורן' - גדוד מס' 15, שאחר-כך התאחד והתמזג עם גדוד 'דרור' - גדוד מס' 14. במקומם הוקם 'גדוד הפשיטה הממוכן' - גדוד מס' 19.

"חטיבת הגליל והעמקים"

לימים הועברה נפת תלחי (וגדוד "אלון") לאחריות חטיבות "יפתח" ו"עוזד" שפעלו בגליל העליון המזרחי, ובחטיבת גולני חוקם גדוד חי"ר נוסף, גדוד "גורד", שאחריכך התאחד וחתמוג עם גדוד "דרור", ובמקומם הוקם גדוד הפשיטה הממוכן.

במשך עשרה חודשים ארוכים, מחורף תש"ח (פברואר 1948) ועד סתיו תש"ט (נובמבר 1948), כונתח חטיבת גולני, "חטיבת הגליל והעמקים" - עד שירדה לנגב בתום הקרבות בחזית הצפון. ואכן היתה חטיבת גולני כפי שכתב עליה לימים רביאלוף יגאל ידין (בהקדמת לספר "אילן ושלח" - דרך הקרבות של חטיבת גולני במלחמת העצמאות): "אחת הדוגמאות המאלפות ביותר לתהליך הקמת צבא הגנה לישראל... דוגמה נאה ומאלפת ליצירת הכוח הצבאי, למקור שאיבתו: אהבת הארץ, הקשר לאדמה ורוח החלוציות העקשנית המציינת את יישובינו החקלאיים למן ראשוני המתישבים בגליל ועד לאחרון הקיבוצים בעמק..."

הנוף האנושי של החטיבה

הנוף האנושי של חטיבת גולני במלחמת העצמאות היה מגוון ורב-פנים. הוא מאפיין את "דרור תש"ח" בארץ-ישראל של אותם הימים. מייסדי החטיבה, ראשוני לוחמיה ומפקדיה, היו אנשי ההתיישבות, עובדי-אדמה מן המושבה, המושב והקיבוץ של מרחבי הגליל והעמקים, ובתוכם שומרי מסורת לא מעטים. אליהם נוספו במרוצת חודשי לחימה ארוכים בני עיר רבים ואף עולים חדשים אנשי גח"ל ומח"ל. ראוי לציין, כי בימי תש"ח היו בחטיבת גולני בחורות רבות, אשר שירתו בכל היחידות בתפקידים שונים, ורבות מהן פעלו כקשריות או חובשות קרביות. כבר במלחמת העצמאות היתה חטיבת גולני כור היתוך לילידי הארץ ולבני העליות השונות.

בסיכום המבוא שכתב נחום גולן לספר "אילן ושלח" נאמר: "...צמחנו בנוף הגלילי ובמישורי העמקים, ובמרחבי הנגב הרחבנו אופקים - התבגרנו. ההתיישבות בעמקים ובגליל היא שנתנה לחטיבה את צביונה וחזותה המיוחדת, וממנה ספגה את ערכיה, כי על כן היתה החטיבה כפרית ונאמנה לערכים שינקה בגושי התיישבות אלו. ציינו אותה תכונותיו של עובד-האדמה ויושב-הכפר: עקשנות, צמידות למשימה, שורשיות ושקט..."

הקרב על לוביה בו השתתף ונהרג יוסף ז"ל

- 9.6. — גדוד "דרור" תקף את לוביה. ההתקפה נכשלה.
- 10.6. — הסורים תוקפים את עין גב בכוח גדול, משלשה עברים. ההתקפה נהדפה.
- תבלין "ברק" מיקשו בלילה את מעברות הירמוך. תוך כדי עבודתם נתגלו ע"י ערבים שניסו לתקפם. שלושה מן התוקפים נהרגו ויתרם נמלטו, אנשינו חזרו בשלום לבסיסם.

יעקב דרוז, מפקד הגדוד, מספר: —

ההחלטה לכבוש את לוביה נתגבשה בימים הראשונים של חודש מאי. פעולה זו בוצעה ב-6 לחודש, אך מחוסר כוחות החלט או לותר, לעת עתה, על העיקר — על כיבושה של לוביה, ונסתפקנו בפעולת הטרידה בלבד, שנועדה לרחק את כוחות האויב למקום ולמנוע מהם יציאה לעזרת סג'רה או ערב-זבת, שהתקפו ונתפסו באותו זמן עצמו.

בראשית יוני שוב הצרכה להתבצע פעולה ללכידת לוביה; אך ברגע האחרון ממש נתגלו קשיים בריכוח הכוחות הדרושים, וההתקפה נדחתה לשבוע ימים. הפעם היתה מטרתה המעשית של הפעולה לקבוע כעובדה, ערב ההפוגה הראשונה, את פתיחת הכביש לטבריה.

הכפר לוביה שוכן על שתי כיפות שמדרום לכביש טבריה-נצרת. כיפות אלה הן למעשה הבלטיטה התררית לעבר הדרום, של רכס הרי טורען. מלוביה דרומה משתרעת לאורך כמה קילומטרים, ממזרח לכביש, רמה פחות או יותר שטוחה, ואלו מזרחה ממנה מתחילים לרדת המדרונות הגדולים אל בקעת הירדן ואל העמק הפנימי של יבנאל-בית-גן.

הכפר עצמו מנה כמה מאות ערבים תופשיי-נשק, (בעיקר, רובים), מבלי שיימצא צבא סדיר כלשהו בסביבה הקרובה. כוחותיו של קאוקג'י נמצאו לפי הידיעות, בעת ההיא, הרבה יותר צפונה. אבל היה הכרח להביא בחשבון החשת תגבורת לחמים מן הכפרים הערביים שבסביבה, שהיתה צפויה עם כל התקפה יהודית, כפי שהוכיח הנסיון. תגבורות מצפון — מגמרין, חיטין, עילבון ומראר, ותגבורות ממערב — מטורעאן, כפר-כנא, אר-רינה ונצרת. ניתן לומר כי מאז פברואר-מרס היה זה אולי גוש הכפר הערבי המלוכד ביותר בארץ לגבי פעולה-במשותף והתגייסות מהירה במקרים כאלה; והודגשו כאן ידם ומסורתם של שרידי באמני התנועה ה"כנופיה" החוסיינית.

מערך ההגנה של הכפר היה מבוסס על שורה של משלטים קדומניים — כמה מאות מטרים מדרום לגוש הבנינים המרכזי של הכפר, וכן משלטי-חדבת-מסכנה, אשר תפקידו למעשה היה לחלוש על הצטלבות הכבישים. משלט זה היה מוחזק ע"י כוח השות למחלקה, לערך, ואשר כלל מקלע-בינוני, שיכול היה לחסום באש את הכביש לטבריה. כלפי צפון נשענה הגנת הכפר למעשה על העורף הערבי הבטוח.

המשימה הוטלה על גדוד "דרור", אולם הכוחות שעמדו באותה עת לרשותי היו דלים ובלתי-מאומנים. למעשה יכולתי להעמיד לרשות פעולה זו רק קצת למעלה מפלוגה.

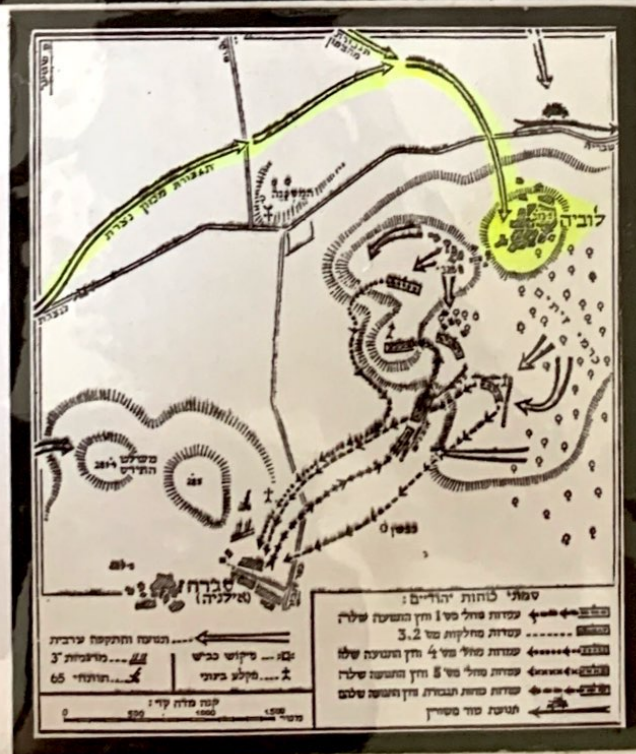
אשר ממנה רק מחלקה אחת היתה מאומנת פחות או יותר. לפי דרישתי הוסיפו לי ממתה החטיבה כוח. בעצמת פלוגה בערך, מגודר "ברק"; שתי מחלקות חי"ש מקומי, מבני הסביבה; ונשק מסייע - מספר מקלעים בינוניים, 4 מרגמות 3", ו-2 תותחי 65 מ"מ. בנוסף לכך הועמדה לרשות הפעולה שדרה משורינת שקללה 4 משוריינים מטיפוס ה"סנדביץ". אוטיבוס משוריין אחד ומכונית-משא אחת. שדרה זאת היתה שייכת למטה החטיבה ונועדה לצאת מטבריה.

הצטמצמו מאוד בסורים מוקדמים. לא רצינו לגלות כל סימן מוקדם של פעילות כלפי לוביה ומשום כך הסתפקנו למעשה בתצפיות, שנערכו משלושה כיוונים: מזרח - מתל שייד-קדומי, מדרום - משרונה, ומערב - מסג'רה, סמכנו על עוד דבר, והוא - חשתתפותם בפעולה של כמה מבני הסביבה. אשר הקירו חיטב את השטח. בסיוור החציית אלה השתתפו מפקד הפלוגה שנועדה לפרוץ לכפר, ומפקדי המחלקות השונות. תבנית ההתקפה היתה פשוטה, ונתבססה על נסיון שהיה לנו בשני מקומות אחרים; השתלטות על המשלטים הסודומיים מדרום, ואחיב פריצה אל הוד הכפר מאותו כיוון עצמו. בעת החיב הצריכה השדרה המשורינת לעלות על הכפר מכיוון מזרח. בכ"י ש. התקפה זו של השדרה המשורינת נעדה בראש וראשונה לשם "רושם" - להטיל מורא בקרב לוחמי הכפר - ולתחזיר בהם חריגשה שהם מנותקים. וכמובן, מוטל היה על המשוריינים לסייע ככל אשר יוכלו. כוח ניכר, אף כי הרבה פחות מאומן, הוקצה להגנת סג'רה, מחשש התקפות-נגד של תגבורות ערביות העוללות להופיע. אנו הנחנו שהתגבורות תגענה משני כיוונים: מצפון - במקביל לכביש מראר-עילבון, ומערב - מכיוון בצרת הכפר-בנא. לתגבורות מצפון התכוננו להפריע ע"י אש-תותחים מסג'רה, ואלו את הכביש ממערב חסמנו ע"י מוקשים שהנחנו על מעביר-המים שממערב להצטלבות, וע"י אש מרגמות 3" ומכ"י "שונרצלוח".

הפריצה עצמה היתה צריכה להערך לפנות בוקר, עם דמדומים, כך שההתבססות העיקרית בכפר תיעשה כבר לאור היום.

הפלוגה שצורפה אלינו הגיעה ממש ערב הפעולה. השעות האחרונות היו עמוסות בהכנות קדחתניות. חלוקת הציוד והנשק לאנשים נמשכה עד שעות מאוחרות בלילה. הכוח שהצטרף מהחוץ בא כמעט בלי נשק וללא חגור, והיתה זו בעיה לא-קלה כלל לספק להם את כל הדרוש.

האווירה הכללית היתה מצוינת. היינו לאחר נצחונות רבים. בכל מקום הצלחנו לתפוש את כפרי האויב המקומי כמעט ללא התנגדות. וביחוד הפעם הרגשנו בעדיפות-כוח עצומה: תותחים, מרגמות, מקלעים בינוניים וקלים; וכל זאת - נגד כמה מאות רובאים כפריים ובלתי מאורגנים.

בדרך לקרב בלוביה ובזמן הקרב עצמו

לזכרו של יוסף

איש הביטחון בשרונה

טסג תחשה דאגה לבטחון ישובנו במיוחד ובעיות הביטחון בכללן. התהלך בתוכנו תגבר יוסף בלומברג. פשטות, חריצות, תרבות העבודה וישרו הביאו למפנה בבעיות הבטחון בישובנו. מהז גיטא. ושימשו להקמת משק ועבודה חקלאית מתוכננת. מאידך גיטא.

התהלך בתוכנו האיש, כאשר שתי הבעיות: בניה משק חקלאי ובעיות הבטחון. מנוות עיקר חוכן חייו. פגישתו הראשונה עם ארגונו (ארגון ע"ש א. ד. גורדון ביבנאל) הלה עוד בשנים, כאשר ארגונו עיבד אדמות פיקיא בבקעת יבנאל (37-1936) ובקיץ 1937. כאשר היה על ארגונו לבצע קציר תבואות התורף בשדות לוביה בבקעת יבנאל (בשטח מושב הוורעים כיום). היה יוסף האיש, אשר נשלח ע"י מפקדי התגנה בחבל הגליל התחתון ועמק הירדן לארגן שמירה ובטחון בשדות הללה. שמצבם היה פרוץ בשנות המאורעות — הוא עשה זאת בכישרון התמסרות למופת. כעבור שנים. לאחר חיפושים אחר מקום התישבות ועבודה במושבת מגדל וממרון ע"י נהלל, החליט להתישב במושבו בשרונה. עוד בתחילת בחומה ומגדל. ועזר בהרבה תבונה כפיה ותכנון בהקמת המשקים הצבריים ונקודת הקבע בשרונה. כל אותן השנים של תכנון ובניית נקודת הקבע שלנו על הרבס. צפונית לחומה. היה יוסף לעזר רב לנו בבעיות הבטחון. עד אשר הגענו למלחמת השחרור. אזי הפמים על שכמו את עיקר דאגות בטחון-ישובנו. ולא רק שדאג לביטחון השוטף בישבו. אלא שש אלי קרב היה בין הראשונים, אשר התנדבו לצאת לשדה המאבק.

למרות שתפקידו הטיל עליו להשאר בישוב ולארגן ולכוון בעיות התגנה בו. אחת החירות המופלאות בפעולה בטחונית אתו היתה לנו כאשר יצאנו בתורב של מחלוקה לעזרת גשר — יחד עם אנשי יבנאל — לשם העברת חומרים. חילוץ פצועים והגנת תחנת המשטרה בגשר. באותו לילה הייתי אתו במאסף — כאשר נורד עלינו יריות הלגיון מהגדה המזרחית של הירדן. ע"י פרדס גשר, היחידה הודרה להגיע ליעד. אם נמצא מי שרצה לתפוס מחסה בלי פקודה, ידע הוא להשתלט על המצב כהרף עין ולהניע את האיש להתקדם במהירות יחד עם כל היחידה. ובל אולם הימים של גשר ידע הוא ליצור יחסי חברות של חברים לנשק — היזו יחסים למופת ביחידתנו.

הפעולה במשטרת גשר הנצורה לא סיפקה את יצר הקרב שלו. וכאשר התחילו הפעולות בשדות לוביה, שוב היה יוסף בין המתנדבים הראשונים, עד אשר — לאחר מספר ימי קרב — נפל חלל, כאשר כולנו כה וזקוקים היינו למסירותו, חברותו ובנהיגותו הבטחונית.

ימשך מפעל מפרנו לחיות ראוי למסירותו בחיים הקרבתו העליתת; והוא — למופת לנו ולבנינו אחרינו.

יוסף עדיין לא היה בן 18 כשעלה לארץ. היה שנה בירושלים ואז עבר למגדל ליד חכנרת.

אני הגעתי לארץ שש שנים אחריו, גרנו במושבה בבית האחרון בקצה מול הארכל.

דבר ראשון אמר לי יוסף, שאסור לשבת עם מנורת הנפט דלוקה בערב מול הארכל כי זורים משם, דבר שני אמר לי שאם אנחנו לא נשמר אז מי ישמר. כך קיבל את פני, בשבאחי וכל לילה יצא לשמירה.

יוסף חיה ממעט לדבר, כשאמר משהו היה זה תמיד לעגין במקום הנכון ובזמן הנכון. היה אומר אסור לנו להתרשל כי כמו שאם מזניחים רעף אחד כל הגג נופל.

יוסף היה מרבה לקרא וממעט לדבר.

מגיל 18 חצטרף ל"חגנח" וכו הגיע לחיות מא"ז בשכונה, והתנדב לצאת לפעולה שממנה חזר,

אחותך הנחה.

ש ב ר י ר י ז כ ר ו נ ו ת

ממעט בדבור ומרבה במעשים...

חברה. מוחיקות מושבת מגדל. מספרת:

בעלה. חבר בקבוצת נגרי אריזה. חלה והיה רחוק למטה. תודות ליוסף קיבל בעלה את חלקו בשכר. כרגיל, משך כל ימי המחלה...

...ימי עליה ראשונים לנקדה הקבועה בשרונה - יוסף היה שקוע בטיפוח הצרה. בנטיעה; העבודה רבתה ביום השמירה - בלילה. מים היו מביאים בחביות מהמעין ובשעות המנוחה הקצרות היה יוסף שותל שיחים ומספל בהם בחצר חברה. המשרת בבריגדה - תהיה גם לו חצר נטועה כשיחזור...

...בימי הגיוסים בשבתות לעבודות בשדה, לא נעדר יוסף מעולם. בחצרו חולה ותניוק, אולם חלקו בשמירה ועבודה שוטפת מלא במלואו...

...א' בסיון שנת תשי"ח; צריך היה להגיע סנדד ולהסיעו למקום ריכוז כחות הלחמנים. את זמנו הנתר בילה יוסף בחצר בגינתו: מנכש ועודד. הסנדד מאזור, משום מה; יוסף יצא לכביש הראשי, שמא ימהרו לפעולה ולא יסודו לקחתו. יצא - ולא חזר...

ת. ב.

יוסף בלומברג היה מאזרחי שרונה עוד מלפני מלחמת תש"ח. יוסף החקלאי,
זמנית חייו התמקדו בעיניני הביטחון, במיוחד בתקופת העברה מהחומה
[תקופת חומה ומגדל] לראשוני הבתים בכפר הבנוי.
כאביב תש"ח, עם פרוץ מלחמת-השחרור הוא היה חאיט, שריכז וגייס אותנו
לכל מיני משימות, שפיקוד ההגנה החבלי הטיל על חברי ההגנה חקלאי הישובים.
לאחר ה-15 במאי ולאחר הקרבות בצמח ובסג'רה, יוסף ריכז וארגן את גיוסנו
לקרבות שנקראנו, וכאשר יוסף נדרש לצרף את אנשיו למחלקה היבנאלית, שצריכה
זיתה להעביר תחמושת וחומרי-נפץ ולאיש את הגנת משטרת-גשר, הוא אישית יצא
זיתנו למשימת.
ותרכזנו בחצר קבוצת כנרת על-יד צריף המטה, שישב בו באותו יום משה דין, שבא
לעזור בפיקוד על הגזרה.
גם חושך יצאנו ברגל, עמוסים באמל"ח בדרכי עפר לכיוון משטרת גשר. בדרך עברנו
גל-יד קיבוץ אשדות-יעקב שם חנתה כיתה בפיקודו של אברהם ריקלין, שבאותו זמן
יצצה את הגשרים על הירדן בקירבת מקום. באישורו המשכנו למשטרת-גשר, כאשר
אנו נעים על הגדה המערבית של הירדן. כאשר הגענו לתוך סבך הצמחיה של חוף
הירדן אחרי מנחמיה, נפתחה עלינו אש, ולפי פיקודו של אבינועם גרינברג המשכנו
לעבור את שטח האש.
יוסף הופקד על המאסף, ודוקא יכשהאש בסביבתנו החליט אחד המגויסים לשכב ולצעוק
"שמע ישראל" ואי אפשר היה להזיזו עד שיוסף בכח הדימו ויצאנו משטח האש.
כל זמן גיוסנו במשטרת גשר הוא ליכד את אנשי ישובנו עד ששחרדנו ממשימת
משטרת גשר.
כרגע שחרנו לשרונה מיד נדרשנו לתת מועמד לקרב לזוביה, ויוסף מבלי להטיל את
הגיוס על אחד מפיקודיו (בהתאם לסמכותו) התנדב בעצמו לקרב על לזוביה, שממנו לא
חזר.
תקופה ארוכה לקח עד שחרב גורן (כבר בתפקיד הרב של צח"ל) הצליח להביא את חללי
קרב לזוביה לקבר ישראל, כאשר המשפחה והכפר כולו נושא את כאב האבדן של אחד
מהטובים ביישובנו.

יהי זכרו ברוך

נרשם ע"י יצחק פורת

יוסף בלומברג

הימים ימי עמל וחלילות — לחגנה פעילה

תרג"ח (1908) —
ב' סיון תש"ח (6/1948)

אורי יוסף גולד בשנת 1908 בליברוי. ש"ך גמל לחוף
הים הבלטי, רבה מים וחלזות וירק שופע מכל
צד.

בהיותו ילד פרצה מלחמת העולם הראשונה.
וטבעה גם בעירו. הגמל התעשייה חיה, לרוב
משותקים למחצה, תאובלוסיה בתולדות, חילים
גרמנים מצבא חביבוש צעדו הרעישו. גם מסגרות
התנוך הקבוצות הנמסורתיות בשתבשו. גדלנו
בהצרות ובגנים הצבאיים הרבינו במשחקים עם
ילדי השכנים מכל הצדות. רבים היו משחקי המל-
חמה, מבוזמים ובלתי מבוזמים, ולעיתים בסתימו
בפצוצים.

עם תום מלחמת העולם קם בית הספר העברי,
ואתו החל התנוך לעליה ולבנין הארץ.

בית הזורים היה שריו באיורה, האופינית לחוגי המעמד הבינוני בראשית המאה.
רחי מסורת חסידית וספוג חיי דתי ויהדות מסורתית, האב, תנוך הישיבות, המהפך
במצבה ומאריך בתפילה, לא הרבה לשוחח עם הילדים, אולם האם, חניכה בית הספר
הגרמני, דוקא היא סיפרה לנו רבות על החי חסידי תב"ד חיי בית אביה, מראשי
חסידי תב"ד בעירנו.

מאידך השתרגו בחיינו זכרונות וסיפורים על ד"ר הרצל והקונגרסים הראשונים,
ולפוע נקראו אופקים חדשים עם הצהרת בלפור ותחית הפעולה הצינית, אף
השתארגנות לקראת עליה חלוצית ומבצעה הכו גלים.

בשנת 1925 עלה יוסף ארצה, בין ראשוני העולים במשפחה, בשהא רק בן 17.
הוא השתקע במגדל המושבה, מקום מגורי הדוד, שמוזש — עוד בשנת 1914 —
מליברוי, בגלל פעילותו למען ציון. על אף גילו הרוך, החל יוסף לעבוד מיד ככופעל
בפרדסי המושבה והראה כושר הסתגלות רב ומסירות לעבודה.

מגדל היתה אז מושבה קטנה ונידחת, אולם קסמי הכנרת, יפעת עמק גינוסר
והוד הרי הגליל שיה הן מיוחד לחיים ולחיי של צבור העמלים הקטן, פיצתה בו
הרוח החלוצית והאידיאליסטית, ששרתה בימים ההם בכל הארץ בכלל — ובשדות
אנשי העליות בפרט.

הימים היו ימי עמל וחלילות, לרבות שעות הערב, חיה לעיתים קרובות, מסורים
לחגנה פעילה או לחתונות לקראתה. התמסרותו של יוסף לעניני החגנה היתה
ללא שיוך, ועד היום מדברים מפקדיו בתהיה על תופעה זו של איש, שכל פעולה
למען החגנה היתה קדושה בעיניו וטבעי היה בשבילו, כי עליו לבצעה ללא כל
שיקול — בין אם נבדה המשימה ובין אם קלה, בין אם רבה הסכנה ובין אם מעטה.
כך גדל והיה לגבר שהחקלאי, החיל הספרטאי תטביעו בו חותמם.

עם נישואיו לבחירת ליבו, בת משפחתנו האחרונה, שהצליחה להגיע ארצה,
החליט להצטרף למושב שרונה, ויחד החלו לעמול בבנין חמשק, בעבודה ללא קץ,
תוך ניצול הניסיון הידע הרב שאגר, בנה את המשק נדבך על גבי נדבך — והבר
התחיל לראות ניצנים. נולדו גם הבן חבת, המשפחה גדלה — ורבתה הנחת.

עם כל היגיעה הרבה בבניה ובעבודה, לא הרפו הידים מהשלת חמצץ במשק
ובמשפחה לא אפשר לו להתגייס לגדודים, דבר זה גרם לו מאב צורם, אולם, כל הזמן
עמד בראש פעילי החגנה החשמירה במקום, לרוב גם מילא את תפקיד המא"ל, בתפקיד
זה — ואולי גם בעטיו של תפקיד זה — פגע בו הגורל, לקראת התחשפה על לזבית
נצטוה להפריש מאנשי שרונה לחמישים לחגברת אחת היחידות, העולות להתקפה;
והוא הלך בעצמו לקרב, שגמנו לא חזר.

וכך אזכרנו תמיד: איש ללא חת — גם בפועל האחרון; תמיד ממעט בדבור
היה ומרבה במעשים, מפקד אמץ והולך בראש לקראת הסכנה.

היי זכרו ברוך!

משהו מן המלחמה

רציתי להביא לך משהו-
משהו מן המלחמה.
משהו!!!

שתדעי שהייתי גם פחדן גם גיבור
גיבור - פחדן.

רציתי להביא לך משהו -
משהו מן המלחמה.

חשבתי להביא לך תחמושת קלה,
אך ירינו את כל התחמושת,
חשבתי להביא לך פגיון זהב,
אך הפגיונות הפכו לאדומים.
חשבתי להביא לך את ליבי למשמרת
אבל גם אותו לקחו חברי שנפלו במלחמה.

רציתי להביא לך משהו-
משהו מן המלחמה.
לכן כתבתי את השורות הללו,
השורות הבוכות וצוחקות,
שורות מן המלחמה.
כן, אלה השורות המעטות שנשארו לי
מאותם ימים גדולים ואפורים.
רציתי להביא לך משהו-
משהו מן המלחמה.

בְּטָרָם קָרַב

טוּרֵי לוחֲמִים בַּמְדְרוֹן מִתְנַגְעִים,
בְּאֶפֶל הַלַּיִל אֶת דְּרָכָם מְשַׁרְכִים.
הַגֵּב מִתְיַסֵּר, הַשָּׁנִים חוֹרְקוֹת,
אֶת הַחֲשֵׁף נִבְלֵשׁ בְּעֵינַיִם צוֹרְבוֹת.
פְּלָגָה מִיָּמִין, פְּלָגָה מִשְׂמָאל,
הַנֶּשֶׁק מְעִיק, אִף נִתְגַּבֵּר עַל הַפֶּל.
כַּבְדָּה הַנְּשִׁימָה, הַפְּנִים לֹחֲטוֹת,
אֶבֶל בְּלֵב שֶׁל "גּוֹלָנִי" בּוֹעֲרוֹת שְׁלֵקְבוֹת.
אֶל רֹאשׁ הַחֲרָמוֹן, אֶת כַּתְפוֹ שֶׁל הַהָר
נִעְלָה וְנִכְבַּשׁ בְּטָרָם יְבוֹא הַמַּחַר.
מִצַּרְף הָאוֹיֵב עַד שַׁחַר יִפְצִיעַ
אֲנַחְנוּ, אַחֹת, תִּיבִים לְהִבְקִיעַ.
וְאִם מִן הַהָר הַנֶּשֶׂא לֹא נֵרַד לְעוֹלָם,
עַל גְּבוּרַתְנוּ, מוֹלַדֵּת, סִפְרֵי לְכֻלָּם.

מי שחלם / דידי מנוסי

מי שחלם לו, ונשאר לו החלום.
מי שלחם הוא לא ישכח על מה לחם,
מי שנשאר ער כל הלילה עוד יראה אור יום,

מי שהבטיח לא הניח את חרבו.
מי שקראו לו הוא צעד בראש כולם,
מי שאהב לו - עוד צפויות לו אהבות רבות.
מי שהלך הוא לא יאהב עוד לעולם.

מי שחלם והתגשם לו החלום.
מי שלחם עד ששמע קול מנצחים
מי שעבר את כל הלילה וראה אור יום,
הוא לא יניח שנשכח את ההולכים.

מי שהבטיח וזכה גם לקיים,
מי שהצליח לחזור מן הדרכים,
מי שכאב אבל הבין שהכאב אילם
הוא לא יניח שנשכח את ההולכים.

וההרים עוד יבערו באש זריחות,
ובין ערביים תנשב עוד רוח-ים,
אלף פרחים עוד יפרחו בין ובתוך שוחות
הם שיעידו כי זכרנו את כולם.

דברים בטכס יום הזיכרון לחללי צה"ל ומערכת הביטחון, אוניברסיטת תל אביב

יוסף שילה

דודי, יוסף, שאיננו, ונוכח

שמי ניתן לי על שמו של דודי, יוסף בלומברג ז"ל, שנפל במלחמת השחרור. הוא היה חקלאי - איש המושב שרונה שבגליל התחתון, והוא נפל בקרב על כיבוש הכפר לוביה, ליד צומת גולני. "מגש הכסף" של אלתרמן מספר על נערה ונער, אך יוסף היה בן ארבעים בנופלו. הוא לא היה אמור לצאת לקרב הזה. הוא היה המא"ז - מפקד האזור בשרונה, והתבקש להקצות שני לוחמים לתגבור הגדוד שיצא לקרב. במקום זאת, יצא הוא עצמו עם הגדוד.

זה היה קרב ארוך ומר. במהלכו, נפגע מקלען שחיפה על הלוחמים, לוחם שהחליף אותו נפגע אף הוא, ואז זינק יוסף אל המקלע - ונפגע. בבית, בשרונה, נותרו רעייתו, תרזה, וילדיהם, עידו ויהודית.

דודי לא גדל בבית חקלאים, אך כשעלה לארץ, מלטביה, בגיל 17, קבע את מקום מושבו בגליל, במושבה מגדל, מעל חוף הכינרת, ולאחר מכן, בשרונה, שם הקים משק לתפארת, בנה את ביתו ואת משפחתו ושרת ביחידת הנוטרים.

מצאתי קווים לדמותו במכתב שכתב לאבי, ששרת בצבא הבריטי באפריקה במלחמת העולם השנייה - מכתב, שרובו דיווחי שגרה מחיי היום יום במשקו, אך יש בו כדי ללמד על האיש: "היום יצאנו לזרוע חציר, אחר כך נמשיך לזרוע שעורה ואחריה חיטה, ובדצמבר נזרע גם אפונה. מזג האוויר היום - כמו באביב. האוויר שקוף, ומרחוק רואים את עמק הירדן ואת הרי הגלעד. בעניין תוספת הקרקע, הדבר עדיין לא ידוע. אומנם הבטיחו לנו, אבל רק כשנחרוש אותה, נדע שהיא שלנו".

"רק כשנחרוש אותה, נדע שהיא שלנו"...

הוא לא כתב, "רק כשנחתום על החוזה", או "כשהקרקע תירשם על שמנו" - "רק כשנחרוש אותה..." כי כך חושב, כנראה, עובד אדמה.

תמיד ידעתי, ששמי ניתן לי, על שמו. וזו הייתה עובדה ביוגרפית. ופתאום, זה אינו רק נתון ביוגרפי. זה מחייב. אני נושא את שמו של יוסף, ואני לומד על חייו ומותו, וכבר אינני בטוח, שאני ראוי לכבוד שהונחל לי, בנשיאת שמו.

אך האיש עצמו, דודי יוסף, מעולם לא נכח בחיי, שהרי נפל לפני שנולדתי. עד לאחרונה... עכשיו, הוא נוכח.

דמותם של הנופלים חיה, כמובן, בזיכרונם של אלה שהכירו אותם בחייהם, קרובים כרחוקים. הדמות שמאחורי הזכוכית הממוסגרת, בוודאי נוכחת בחייהם של בני הבית; נושאים אליה עיניים, ולעתים היא גדולה מן החיים. אך האם יכול להיווצר קשר כזה בין הנופל למי שנולד לאחר נופלו?

מאלבומי תמונות משפחתיים ניבטת דמותו של יוסף, לובש מדי נוטרים, כאיש משפחה, כחקלאי... אחת מן התמונות שובה את לבי: היא צולמה ביום מנוחה; הוא עומד נינוח, ידי האיכר שלו שעונות על קנהו של רובה ציד, כובע קסקט לראשו, וחיוך קטנטן על פניו. התמונה הממוסגרת תלויה עתה היישר מול עיניי – מעל למסך המחשב. והנה הוא נמצא לידי, ולעיתים, אכן נדמה, שדמותו, עם הקסקט והחיוך הקטן, הולכת וגדלה. אבל, הרי בעצם, מעולם לא הכרתי אותו... איך קורה דבר כזה?

וכשהעיניים נפגשות כל הזמן, נוצר ביניהן דו שיח. כשנדלק האור, בחשכת הבוקר המוקדם, לפני שיאיר מסך המחשב, העיניים נפגשות וכאילו אמרתי, "בוקר טוב, דוד..." ובסוף היום, לפני שיכבה האור, זה מבט של "לילה טוב דוד. איזה יום שהיה לנו היום..." והגיעו דברים לידי כך, שנשאתי אליו את עיני כאשר התלבטתי והתחבטתי בנושא כלשהו, וכתבתי ומחקתי, וכאילו שאלתי, "נו, מה אתה אומר, דוד, זה בסדר, מה שאני עושה פה?"

ונדמה היה לי, שמאחורי הזכוכית, החיוך הקטן אולי התרחב קמעה, ונראה היה לי, שדעתו נוחה מן העניין... ונחה עלי גם דעתי.